

RINGMAJANDUSE
VÕIMEKUSE TÕSTMINE

KOHALIKU OMAVALITSUSE RINGMAJANDUSE TEEKAART TARTU VALD

Seisuga 31.08.2023

Koostatud projekti tegevuse „Ringmajanduse võimekuse tõstmine kohalikes omavalitsustes” raames.

KESKKONNAAGENTUUR

KLIIMAMINISTEERIUM

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Kohaliku omavalitsuse ringmajanduse teekaart

VALD/LINN	TARTU VALD
TEEKAARDI KOOSTAJAD	Marjaliis Kivisaar (keskkonnaspetsialist), Tõnis Tõnissoo (arendusnõunik), Kadri Leetsaar (hankespetsialist), Signe Veermaa (vallainsener), Egle Nõmmoja (vallaarhitekt)
TOIMETAJAD	Kristjan Piirimäe, Margit Kull
KOOSTAMISE PERIOOD	3. mai – 31. aug 2023

Käesolev teekaart on koostatud eesmärgiga näidata omavalitsuse ringmajanduslike tegevuste prioriteete, eelistusi, kitsaskohti, lahendusi, konkreetseid tegevusi ning potentsiaalset koostööd erinevate sidusgruppide või teiste omavalitsustega.

Teekaardis on kaetud järgmised keskkonnaga seotud teemavaldkonnad:

- keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes;
- ringmajandusala teavitustegevus;
- jäätmemajanduse edendamine;
- keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamine;
- keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes.

Teekaardis on kaetud järgmised äri- ja koostöömudelitega seotud teemad:

- kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine;
- ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine;
- koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel;
- ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil;
- uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine.

SISUKORD

I EESMÄRGID JA PRIORITEEDID	4
II RINGMAJANDUSE PARIMAD PRAKTIKAD	5
III TEGEVUSKAVA	7
IV KOOSTÖÖ	8
LISA 1. ETTEPANEKUD RIIGILE RINGMAJANDUSE SOODUSTAMISEKS.....	9
LISA 2. ARENGU INDIKAATORID.....	10

I EESMÄRGID JA PRIORITEEDID

OMAVALITSUSE KITSASKOHAD, MIDA VÕIKS LAHENDADA RINGMAJANDUSE ABIL

- ehitusjätmete ringlusse võtmine
- säästlikud sadevee lahendused (viibesüsteemid, kastmine)
- keskkonnateadlikkuse tõstmine elanikkonna hulgas (tarbimisharjumuste muutmine)

KESKKONNATEEMAD, MIS VAJAVAD LÄHIAASTATEL ENIM EDENDAMIST

PRIORITEETSUSE JÄRJEKORRAS:

- ringmajandusalane teavitustegevus - vajalikud on kahesuunalised koolitused. A) õppimine/teavitamine mis on ringmajandus ja sellega seonduvad suunad ELis, Eestis, vallas. B) kuidas ringmajanduse põhimõtteid, lahendusi kasutada ettevõtte/organisatsiooni käivitamiseks, arendamiseks.
- jäätmemajanduse edendamine - jäätmemajanduse edendamine toimub järjepidevalt, kuid kindlasti peab lähiaastatel seda teemat eriti fookuses hoidma ja edendama. Teeme teavitustööd jäätmemajanduse osas kohalikele elanikele oma erinevates kanalites. Oleme korraldanud erinevaid jätmete kogumisringe (eterniit, ohtlikud jäätmed).
- keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes - parim hange on ärajäänud hange. Oluline ei ole ainult keskkonnahoidlike riigihangete korraldamise temaatika riigihangete seaduse tähenduses, vaid ka keskkonnahoidlik/säästlik hankimine iseenesest, sh hanke asemel riskasutus, asjade liigutamine üksuste vahel jms lahendused.
- keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamine - võimalik on rakendada mõnda olemasolevat keskkonnajuhtimissüsteemi (ISO, EMAS, Roheline kontor), aga võib-olla on võimalik luua ja seejärel rakendada oma keskkonnajuhtimissüsteem.
- keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes - siinkohal peab esmalt keskkonnajalajälje mõistet, selle komponente, hindamise meetodikaid, algandmete kogumise võimalusi jms tutvustama, õpetama. Seejärel tuleb seada eesmärgid ning siis saab hakata hindama.

ÄRIMUDELITE ARENDUSE JA KOOSTÖÖ TEEMAD, MIS VAJAVAD LÄHIAASTATEL ENIM EDENDAMIST

PRIORITEETSUSE JÄRJEKORRAS:

- ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil
- koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel
- uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine
- kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine
- ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine

II RINGMAJANDUSE PARIMAD PRAKTIKAD

PARIMAD RINGMAJANDUSE PRAKTIKAD, MIDA OMAVALITSUS RAKENDAB

- Kasutatava mööbli ja tehnika taaskasutamine uues asukohas.
- Aia- ja haljastusjätmete kompostimine.
- Suusaraja rajamisel saadud puitu kasutati hakuna järgmisel terviserajal.

KESKKONNAGA SEOTUD PARIMAD PRAKTIKAD, MIS PAKUVAD HUVI

Keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes

- keskkonnahoidlike riigihangete kompetentsikeskus
- avalike hoonete ja tee-ehituse rohehanked

Ringmajandusalane teavitustegevus

Jäätmemajanduse edendamine

- nutikad prügikastid (valmistoodete üksikelaamutele, kus on üks multifunktsionaalne kast eri jäätmeliikidele)
- ehitus- ja lammutusjätmete müügiplatvorm (ostan-müün-vahetan)
- piirkondlikud jäätmekäitlustehased (sh biogaasi tootmine)
- jäätmejaama või -keskuse rajamine ringmajanduse otstarbel

Keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamine (ISO sertifikaat või samaväärne (ISO 14001))

Keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes

Rohelise Kontori sertifikaat

Kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine

- tööstussümbioos
- bioenergia ressursside ja kasutuspotentsiaali kaardistamine.
- tegevuskava kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamiseks

Ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine

- olelusringi hindamise rakendus ettevõtetele
- praktiline ringmajanduse ärimudelite juhend ettevõtetele näidete ja käepäraste tööriistadega

Koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel

- tööstussümbioosi edendamine
- ringmajandusürituste (temaatilised seminarid, laadad jm) korraldamine
- ringmajanduskeskused/parandustöökodad/uuskasutuskeskused
- koostöö lähivaldadega

Ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil

- ringse linna/piirkonna projekt
- paranduskoda (töökoda, kus saab parandada katkiläinud esemeid töökojas olevate tööriistadega)
- jagamisrakendus (kellel mis üle on ja pakub teisele)

Uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine

- ringmajanduse kompetentsikeskus (riiklik/piirkondlik/KOV-i piires)
- ringmajanduse kohalik või piirkondlik toetusmeede
- KOV või omavalitsusliidu algatatud detailplaneeringud ja projektid spetsiifiliselt ringmajanduslike äripindade loomiseks ja edendamiseks

III TEGEVUSKAVA

Keskkonnaga seotud teemadel:

TEGEVUS	ELLUVIIMISE AEG
Keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes	pidevalt
Ringmajandusalane teavitustegevus	pidevalt
Jäätmemajanduse edendamine	pidevalt

Äri- ja koostöömudelitega seotud teemadel:

TEGEVUS	ELLUVIIMISE AEG
Kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine	jooksvalt
Ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine	jooksvalt
Koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel	jooksvalt
Ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil	vajaduspõhiselt
Uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine	vajaduspõhiselt

Kavandatavad uuringud või analüüsid ringmajanduse valdkonnas:

TEGEVUS	LISAINFO	ELLUVIIMISE AEG
KOV-i olusringi kulude hindamine	hoonete küttekulud, elekter, tänavavalgustus, transport, hooldustehnika jne	jooksvalt
CO ₂ jalajälje hindamine/analüüs		2027
KOV-i territooriumil olevate ettevõtete kaardistamine	tooraine, tootmine, nende mahud	jooksvalt

IV KOOSTÖÖ

RINGMAJANDUSE ALANE KOOSTÖÖ OMAVALITSUSE TERRITOORIUMIL

- Lammutusjäätmete taaskasutamise organiseerimine (tulevikus)
- Mööbli taaskasutus (praegu)
- Sajuvee kasutamine (tulevikus)
- Jäätmejaam-paranduskeskus (tulevikus)
- Koostöö Jääaja keskusega keskkonnahoidlikkuse ja taaskasutuse teemadel, lisaks tulevikuenergeetika (praegu ja tulevikus)

RINGMAJANDUSE ALANE MAAKONDLIK KOOSTÖÖ

- Kliima- ja energiakava koostamine ja teised Tartumaa Omavalitsuste Liidu kaudu läbiviidud projektid
- Tartu linna jäätmejaamade kasutamine Tartu valla elanike poolt
- Tartu maakonna KOV-ide ühises ringmajanduse visioonis on kaks peamist geograafilist koostööpiirkonda: maakondlik koostöö ja Lõuna-Eesti regiooni koostöö

RINGMAJANDUSE ALANE RIIGI TASANDI JA RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

- Jäätmete ümbertöötlemine

LISA 1. ETTEPANEKUD RIIGILE RINGMAJANDUSE SOODUSTAMISEKS

ETTEPANEKUD RIIGILE, ET OMAVALITSUSE TÖÖ RINGMAJANDUSE ARENDAMISEL OLEKS TÕHUSAM

- Riik peaks tekitama teadmuskeskuse.
- Riik peaks välja selgitama ressursside rahvusvahelised taaskasutamisevõimalused.

LISA 2. ARENGU INDIKAATORID

1. JÄÄTMEAJANDUSE EDENDAMINE

1.1. Jäätmekava. Millisele lävendile vastab KOV-i kehtiv jäätmekava?

Eeskujulik - jäätmekavas on määratud eesmärgid ja tegevused, kuidas suurendada jäätmete ringlusse võtmist. Uus jäätmekava perioodiks 2024-2029 on koostamisel.

1.2. Jäätmehoolduseeskiri. Millisele lävendile vastab kehtiv jäätmehoolduseeskiri?

Eeskujulik - jäätmehoolduseeskirjas on sätestatud, et korraldatud jäätmeveo raames on liigiti kogumine (lisaks segaolmejäätmetele vanapaber, bio- ja suurjäätmed) kõigile jäätmevaldajatele kohustuslik.

1.3. Jäätmevaldaja register. Kas KOV-is on jäätmete tekkest ülevaate saamiseks kasutusel jäätmevaldaja register?

Edasijõudnu - veebipõhine register.

1.4. Koostöö taaskasutusorganisatsioonidega. Kas omavalitsusel on lepingud taaskasutusorganisatsioonidega saavutamaks pakendijäätmete kokku kogumise KOV territooriumilt?

Edasijõudnu - lepingud taaskasutusorganisatsioonidega on uuendatud/sõlmitud viimase viie aasta jooksul. Lepingud on uuendatud.

1.5. Jäätmete edasise käitlemise korraldamine. Kuivõrd KOV panustab jäätmete tekkimise vähendamisse ja vältimisse ning on läbi mõelnud, mis saab kogutud jäätmetest?

Baastase - on kehtestatud nõuded jäätmeveo raames kogutud jäätmete edasiseks käitlemiseks.

1.6. Pakendijäätmete liigiti kogumine. Milline on pakendijäätmete liigiti kogumise võrgustik?

Eeskujulik - on olemas pakendite kohtkogumine. Pakendeid saab ka korraldatud jäätmeveo raames üle anda. Vabatahtlik teenus. Lisaks on teatud piirkondades pakendikoti teenus.

1.7. Korraldatud jäätmevedu. Kas KOV on taganud toimiva jäätmeveo sõlmides kontsessioonilepingu jäätmekäitlejaga?

Eeskujulik - korraldatud jäätmeveo raames kogutakse vähemalt järgmised jäätmed liigiti: segaolme-, paber-, bio-, pakendi- ning suurjäätmed.

1.8. Jäätmejaamade lahtiolekuaegade paindlikkus. Kuivõrd jäätmejaamades toimub jäätmete vastuvõtt?

Eeskujulik - vähemalt viiel päeval nädalas sh ühel puhkepäeval. Kokku vähemalt 40 tundi nädalas ja vähemalt 8 tundi ühel puhkepäeval.

1.9. Jäätmete liigiti vastuvõtt jäätmejaamades. Milliseid jäätmeliike jäätmejaamad liigiti vastu võtavad?

Eeskujulik – on loodud võimalused asjade korduskasutusse suunamiseks (tooted või tootekomponendid, mis ei veel jäätmeteks muutunud). Korduskasutus tähendab, et asja kasutatakse uuesti selle esialgsel otstarbel, seega aitab korduskasutus jäätmeteket vähendada või vältida. Korduskasutussüsteemi näide on mööbli või riiete viimine taaskasutuspooidesse. Mõlemas jäätmejaamas võetakse tasu eest ehitusjäätmeid vastu. Tartu valla elanikud saavad Tartu linnas Uuskasutuskeskuse punktidesse oma asju viia. On toimunud kogumisringid koostöös Uuskasutuskeskusega.

1.10. Jäätmekorralduse info kodulehel. Kas elanikud on informeeritud jäätmehooldusteenuste sisust ja teenusepakkujatest?

Baastase - Omavalitsuse veebilehel või viitena jäätmevedaja kodulehele on leitavad hinnainfo ja asukohad, kus saab liigiti kogutud jäätmeid üle anda.

2. KOHALIKE RESSURSSIDE KESTLIKU KASUTAMISE SOODUSTAMINE

2.1. Taastuenergiaalade planeerimine. Kas omavalitsuse üld- või eriplaneeringus on käsitletud taastuenergiaalaid?

Edasijõudnu - omavalitsuse üld- või eriplaneeringus on eraldi käsitletud taastuenergiaalaid.

3. RINGMAJANDUSALANE TEAVITUSTEGEVUS

3.1. Elanikkonna jäätmemajanduse alase teadlikkuse tõstmine. Kas KOV teavitab elanikke ringmajanduse põhimõtetest ja vajalikkusest?

Eeskujulik – viiakse läbi vähemalt üks jäätmemajanduse alane teabepäev, kooluts, infotund või kampaania aastas.